

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Den nu 87-årige bogtrykker Ingvar Feierskov, Give, fortæller side 161 i en samtale med vor medarbejder, redaktør Johs. Rasmussen, om et langt livs glæder og sorger og om sit arbejde ved Give Avis, hvor han skabte gny om sit navn gennem sine ledere, der stillede okkupanterne i gabestokken.

CARL B. CHRISTIANSEN
& CO. A/S

Landlystvej 38
Telefon 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir
Slibeband og
sliberondeller
til alle formål

CROWN
GUMMED
PAPER A/S

L. NIELSEN JEPSEN

Tommerhandel
Bredebro
Sønderjylland

DAGBLADET VESTKYSTEN

— avisen med de mange
gode sider

TEATERBYGNINGEN

Køge

Fa. CARL MØLLER
Smedemester

Friesegade 41, Nykøbing F.

SIGURD GRØNBÆK
Møbelfabrik

Sevelvej 36, Vinderup

CARL H. GRUNDTMANN
Strømpemagasin

Algade 84, Vordingborg

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, Horsens.

Henvendelser ang. feriehuset på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopliedende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. E. Larsen, Smakkegårdsvej 17, Gentofte.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. Skolen Taga 421. Privat Taga 328.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skrædermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63, NV.

Ingeniør M. Dyre, DANFOSS, Nord-
borg.

Overpostbud E. Holger Grome,
Byvej, Maglebylille, Kastруп.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag.
Paul Holt, Trøjborgvej 82, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorfs-
lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Civiloverpolitibetjent S. Julsgård Lar-
sen, Boeslundevej 1, Brh.

Arkitekt Ove Ch. Lembecke, Storegade
3, Randers.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20,
Herning.

Tidsstudietekniker Børge Emil Peder-
sen, Emdrupvej 125 2, NV.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side-
allé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

Bladet PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

Annoncer.

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Tagensvej 85 B, København N, TAGA 8502 (kontortid 9-16, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 55538.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV.
Skolen: Taga 421. Privat 328.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD:

Sømmelighed	159
Tysk opgør	160
Ikke som folk er flest	161
Fra Neuengamme til Warszawa	165
Til »Moorsoldaten« - stævne ved Emskanalen	167
Hende derhjemme XXI	169
Nye radioudsendelser	171
Gestapofangen	173
De erhvervshæmmede	173
Bøger	175
Dagbogsblade	175

Næste nummer udkommer 25. novbr.

Sømmelighed . . .

November måned vil bringe afgørelsen i en særdeles interessant sag, nemlig om kirkeministeriets ret til uden om menighedsrådene at træffe afgørelse om oprettelse af centralkirkegårde for tyske flygtninge og således sløjfning af en række spredte grave.

Som bekendt var der i den sidste tid af anden verdenskrig et stort antal tyske flygtninge her i landet.

De blev indkvarteret fortrinsvis i danske skoler, og danske skolebørn måtte vagabondere til undervisning i de mærkeligste lokaler på de mærkeligste steder.

De tyske flygtninge boede primitivt, men da de fik dansk ernæring, led ingen af dem nød.

IMIDLERTID DØDE henved 25.000, og de blev naturligvis begravet på danske kirkegårde, og da flygtningelejrene lå spredt over det meste af landet, kender hver egn til disse grave.

Imidlertid indgik den danske og tyske regering en aftale om, at flygtningene skulle samles på store centralkirkegårde. Man nævnte, at det ville være lettere at føre tilsyn og at vedligeholde gravene.

Imidlertid glemte man at spørge menighedsrådene, og da disse har det som en af opgaverne at føre tilsyn med kirkegårdene, er det jo meget ufikst at handle, som sket er på højeste plan.

Imidlertid er det nu ikke blot et kompetencespørgsmål, for et stigende antal menighedsråd har nøjagtig den opfattelse, som vi har fremsat i vort blad nogle gange, at man ikke må forstyrre gravfreden.

Hertil kommer, at adskillige tyske statsborgere har henvendt sig til præster og menighedsråd og ansøgt om, at deres pårørende måtte få lov til at blive, hvor de oprindeligt er stedt til hvile.

Fra dansk side må man da også have lov til at tilføje, at vi ingen interesse har i, at der laves tyske mindelunde i vort fredelige land; steder, hvor tyske organisationer ad åre vil føle sig forpligtet til at bekende sig til tysk blod.

Vi er jo ikke forvænt med at opleve, at sligt vil ske på sømmelig vis.

RENT LOGISK er sagen også en dårlig sag. Skal gravfreden endelig forstyrres, kan der være mening i at flytte de 25.000 hjem til deres fædreland.

Vi fremsætter ikke en sådan tanke for at agitere for at slippe af med de 25.000, men af menneskelige grunde.

For mange danske, der var deporteret, var det en skrækkelig tanke ved evt. død at skulle blive begravet i fremmed jord, og for de tyske familier vil det kunne blive en virkelig trøst, at de har en grav i overkommelig afstand, hvor de kan tænke på dem, de holdt af — altså i Tyskland.

Sagen har således mange aspekter. Foreløbig kan man vel sige, at det er et sundt demokratisk adfærdsmønster, der tegner sig i denne sag i Danmark, idet ikke færre end 71 menighedsråd står samlede i deres krav om, at kirkeministeriet skal erklæres inkompetent til at handle på rådernes vegne i denne sag.

F-k.

Tysk opgør med 100.000 forbrydere

Gennem processerne har det tyske folk fået kendskab til
forbrydelserne

Det er ganske mærkværdigt at tænke sig, at man i den sidste tid har kunnet læse om, at retsopgøret mod nazismens værste forbrydere nu er ved at være afsluttet. Nu sidder kun een af de største forbrydere stadig fængslet, nemlig førerens stedfortræder, Rudolf Hess. Han er til gengæld sindssyg — og det koster mange millioner at holde ham indespærret i et fængsel, som han nu har helt for sig selv.

I de sidste åringer har der dog siddet tre fanger i det store Spandau-fængsel, nemlig foruden Hess, Shirach og Albert Speer. De er netop løsladt efter at have afsonet de tyve år, som Nürnberg-domstolen idømte dem. Det kan vel ikke overraske nogen, at de blev modtaget med hyldest-råb, da de blev løsladt, selv om det skete midt om natten. Mange hundrede mennesker havde taget opstilling for at „hils“ dem velkommen ud i friheden, og store tyske blade gør dem nu rige ved at have købt deres „erindringer“. Man må håbe — for tyskernes skyld — at d'herrer husker en mængde enkeltheder om nedslagtning af anderledes tænkende.

På forhånd kan det siges som helt givet, at de to herrer ikke vil afsløre noget som helst i den retning. De vil i stedet gøre, hvad de kan, for at pynte på egne bedrifter.

Hess er sindssyg

For så vidt kunne man såmænd lige så godt med det samme have løsladt den sindssyge Rudolf Hess. Han var så splittergal allerede, da han flygtede til England i 1942, at englænderne afstod fra at udnytte ham i propagandaen. Og hans sygdom er ikke blevet bedre. Han er nu blevet overvåget dag og nat lige siden, og man ved, at han er helt uhelbredelig. Det er vel knap nok gået

op for ham, at krigen er slut. Men de tre magter, der på skift overvåger ham, nemlig USA, England og Sovjet, har ikke kunnet blive enige, og derfor sidder han fortsat i Spandau, dømt „på livstid“.

Regnskabet med forbryderne

Foranlediget af løsladelserne fra Spandau-fængslet kan man passende gøre regnskabet op over, hvor mange tyskere der ialt er blevet dømt. Lad os først nævne de værste af dem — nemlig d'herrer, der blev dømt ved Nürnbergdomstolen. Ti blev henrettet, Göring begik selvmord før henrettelsen, og resten havnede i Spandau, hvor der altså nu kun er én tilbage.

Dagbladet B.T., hvis medarbejder Per Arboe-Rasmussen har skrevet en række interessante artikler om efterkrigstidens nazi-regnskab, har været i Bonn, hvor han takket være det vesttyske justitsministerium har fået et „samlet regnskab“ over efterkrigstidens opgør med forbryderne. Det fremgår heraf, at 110.000 tyskere har været stillet for domstol for krigsforbrydelser.

Polen henrettede flest

Amerikanske domstole har gennemført retssager mod 1641 tyskere. 324 af dem blev dømt til døden — 247 til livsvarigt fængsel.

Britiske domstole dømte ialt 1085 tyskere, deraf 240 til døden.

Franske domstole har anklaget 2107 tyskere, hvoraf 104 fik dødsstraf.

Sovjetiske domstole menes at have dømt ca. 13.000 tyskere.

Polen har haft 16.819 tyskere på anklagebænken. 1230 af dem blev dømt til døden og henrettet.

I Czekoslovakiet har 16.000 tyskere været anklaget — og i vort lille Danmark har 10 tyskere været på

anklagebænken — enkelte fik dødsstraf, som senere blev forvandlet til tugthus, men de sidste af dem blev løsladt i 1951.

Tyskernes eget regnskab

Det interessanteste ved Arboe-Rasmussens artikel handler om opgøret i selve Tyskland. Først efter 1951 tillod besættelsesmagterne, at tyskerne selv opgjorde regnskabet med krigsforbryderne, og man har siden da haft 61.761 tyskere på anklagebænken. Af dem er 6115 blevet dømt.

Men hermed er regnskabet dog langt fra afsluttet. Alene i de sidste måneder er 139 tyskere blevet dømt for krigsforbrydelser. 22 af dem fik livsvarigt fængsel. Samtidig har man indledt forundersøgelse i 205 „nye“ sager.

Den tyske justitsminister, dr. Rüdiger Jäger, oplyser overfor den danske journalist, at han forventer retssager mod endnu ca. 15.000 tyskere, før man kan sige, at opgøret er slut. Retssagerne forventes at ville vare til et stykke ind i 1970'erne. Om krigsforbryderprocesserne siger den tyske justitsminister uhyre fornuftigt:

— Disse processer har uddybet kendskabet til og omfanget af den begåede uret, så alene derigennem har de været berettiget. Processerne er en påmindelse til de ældre og en advarsel for de unge. Retssagerne har bidraget til en ændring i bedømmelsen af nazitiden. Det tyske retsvæsen vil derfor ikke sky nogen anstrengelse for at straffe disse forbrydere.

Ingen kan eller tør tvinge os til at leve sammen med erkendte mordere, siger han videre. Det tyske folk har i løbet af de sidste tyve år skabt en ny stat. Denne stats moralske eksistens skyldes ikke mindst det offer, som mændene fra 20. juli 1944 — og ved andre lejligheder — ydede. De gav deres liv for vort folks frihed. Et folk, der har besluttet sig til den holdning, kan ikke leve sammen med disse mænds bødler.

Udlandet bør bedømme den rigtigt
Den tyske minister slutter:

— Den sidste tid har man set flere tegn på, at der som følge af udlandets reaktioner breder sig en vis resignation. Mange tyskere er skuffede over, at disse processer kun foranlediger en fremstilling af den begæde uret og slet ikke beskæftiger sig med de anstrengelser, den tyske forbundsregering og det tyske retsvæsen udfolder for at sone uretten.

Jeg håber, at også udlandet vil være klar over den mulige fare, som kan opstå heraf. Ministeren slutter med håbet om, at udlandet kan adskille det nuværende Tyskland fra det tidligere og objektivt vurdere det tyske retsvæsens alvorlige anstrengelser.

H. F.

Otte, der venter på retsopgøret

Otte tyskere har været særlig ihærdigt eftersøgt for krigsforbrydelser. De seks af dem har søgt tilflugt i forskellige lande, hvorfra man nu søger dem udleveret. De to sidste ved man intet om.

De to, man intet kendskab har fået til, er:

Martin Bormann

Han var rigsleder og chef for Hitlers partikancelli. Ved krigsforbryderprocessen i Nürnberg blev han dømt til døden in absentia. Russerne har en teori om, at han blev dræbt ved kampene omkring Berlin, og de har tidligere meddelt, at de havde fundet hans lig — og begravet det; men disse oplysninger er aldrig blevet rigtig officielt bekræftet. Derfor har Bormann til stadighed været eftersøgt overalt i verden. En del ledende tyskere har den opfattelse, at det lykkedes ham at flygte. I første omgang til Spanien.

Heinrich Müller

Som chef for Gestapo var han en af de mest forhadte tyskere. Han er ansvarlig for et utal af mord. Ved Tysklands kapitulation var han sporeløst forsvundet. Til tider har han været lige så eftersøgt som Eichmann, men man har aldrig konstateret noget som helst om ham.

6 bor i udlandet

Derimod er der 6 tyskere, som har taget ophold rundt om i verden, og nogle af dem kan forventes udleveret til Vesttyskland. To lande har imidlertid pure nægtet udlevering. De to lande er Chile og Den arabiske Republik.

I Chile sidder **Walter Rauff**, manden, der hittede på at bruge gas til udryddelse af kz-fanger. Alle diplomatiske henvendelser for at få ham udleveret er totalt strandet — og hidtil pure afvist.

Det samme er tilfældet med **dr. Hans Eisele**, der opholder sig hos Nasser i Den arabiske Republik. Han var læge i Buchenwald og er derfor kendt af en del danske fanger. Han har mange liv på sin samvittighed.

Lægen fra Auschwitz, **dr. Josef**

Mengele, gentagne gange omtalt af Eichmann under forhørene af ham, gøres ansvarlig for mange fangers død. Han var ofte den, der „udvalgte“ fangerne til gaskamrene. Han bor i Sydamerika, hvorfra det har været umuligt at få ham udleveret.

To af lægerne, der var med i de såkaldte eutanasi-drab, **dr. Gerhard Bohne** og **dr. Horst Schumann**, har søgt tilflugt i henholdsvis Argentina og Ghana. De er begge arresteret i de pågældende lande, og man forventer dem udleveret.

I Sydafrika sidder SS-fører **Franz Podezin**. Han er i opgøret en af de „mindre fisk“, idet han „kun“ gøres ansvarlig for knap to hundrede menneskers død. Der udfoldes for tiden anstrengelser for at få ham udleveret fra Sydafrika, hvor han har taget ophold.

Han er ikke, som folk er flest

Tekst: **Johs. Rasmussen**

Foto: **O. Bjerre Hansen**

— Lidt ensomt, et par kilometer uden for Give by, kun omgivet af de graner og andre læplanter, som han selv så flittigt har fået plantet på den undertiden magre og stridige jord, bor den 87-årige fhv. bogtrykker Ingvar Feierskov i en pæn lille bungalow. Feierskov var under krigen en beskeden, men fuldgyltig modstandsmand, hvis lille ugeblad „Give Avis“ jævnligt sagde sin mening, så det gav genlyd landet over.

Det gav Feierskov mange glæder. Også et par bøder fra det daværende overvågningsorgan over den danske presse, Udenrigsministeriets Pressebureau. Og sluttelig blev han og sønnen, typograf Vagn Feierskov, nu ansat på „Vejle Amts Folkeblad“, taget af Gestapo. Ved siden af bogtrykkeriet, ugebladet og familien har plantningssagen været noget af det, som har givet Feierskovs liv indhold.

— Men lad ham hellere selv få ordet og kronologisk redegøre for et begivenhedsrigt og interessant liv. — Jeg er født den 9. august 1879 i

landsbyen Brejning mellem Herning og Ringkøbing, beretter Ingv. Feierskov. Jeg kom ud at tjene, da jeg var syv år. Jeg husker Dalgas. Han kom enkelte gange hjemme hos os, idet far, Mads Feierskov, arbejdede i Løgstrup plantage, der ejedes af en anden af Hedeselskabets stiftere, Movice. Enrico Dalgas var, mindes jeg, i oberstløjtnantuniform, idet han jo havde rang i hæren. Den første sommer, jeg for alvor måtte ud at gøre gavn, tjente jeg 5 kr. Jeg var for resten fire somre i træk det samme sted og steg efterhånden til 10 kr. Hvert efterår vendte jeg hjem, fuld af lus og fnat fra den gård, hvor jeg havde tjent.

På valsen

Jeg var ret god til dansk stil, og jeg kom i lære et så godt sted som hos bogtrykker A. Rasmussen. I 1898, 19 år gammel, var jeg udlært. Så blev jeg infanterist i København og var bagefter en tid på bl.a. Rigsdagstrykkeriet. Som den tids skik var, kom jeg nu på valsen. Jeg kun-

ne så meget tysk, at jeg arbejdede ved mit eget fag på trykkerier i bl. a. Leipzig og i Bern i Svejts. Jeg husker, hvordan vi på én dag var 115 danske typografer på valsen. Vi festede så lidt, inden vi drog hver til sit. Jeg har også arbejdet i Sverige, bl. a. i Göteborg, og i Norge: Brandbu, Hamar, Tønsberg og Horten.

På Askov

— To vintre var jeg elev på Askov, hvor jeg bl.a. var på hold med den dansk-islandske forfatter Gunnar Gunnarsson, sidste gang 1908-09. Jeg mindes det, fordi det var året før, Jacob Appel blev minister og året før, jeg selv blev gift. — I otte år var jeg bestyrer på Zachariassens bogtrykkeri i Korsør, og her var jeg ved at komme i byrådet og i så meget andet. Så jeg måtte love min kone, da vi siden flyttede til Give, at jeg ikke ville gå ind i politik eller krævende organisationsarbejde, men vie kræfterne til hjem og virksomhed.

Krigstidens „ledende artikler“

1916—17 slog vi os så ned i Give, hvor der i tidens løb havde været noget med manuskript eller korrek-

et par ugeblade, der dog gik ind. Jeg startede så en Give Avis, herunder Thyregod Avis. Det må have været i 1933. Det gik efterhånden helt godt. Under krigen begyndte jeg at skrive mine egne „ledere“, undertiden af en karakter, så der kom forespørgsler fra hele landet. Enden blev, at jeg måtte trykke det ene ekstraoplag efter det andet. Det kunne knibe med pladsen, for dels ville jeg godt sige min mening i egne „ledere“, dels bringe gode, positive, skarpe ting fra andre blade, ting, som kunne holde humør og galde flydende i disse urolige kampår.

Så det hændte, at jeg sagde nej til store forretningsannoncer. Kom der fattige folk med begravelsesannoncer eller noget om ting, de ønskede at købe eller sælge, så fik de annoncen for, hvad de kunne undvære, uanset hvad den normale dagspris ellers måtte være. Jeg blev aldrig rig, men jeg morede mig på min måde. Og små bekendtgørelser om møder, der skulle holdes, sagde jeg heller aldrig nej til.

Jeg var også som redaktør og typograf af den gamle skole. Jeg har altid „fisket“ mine ledende artikler lige op fra sættekassen. Ikke

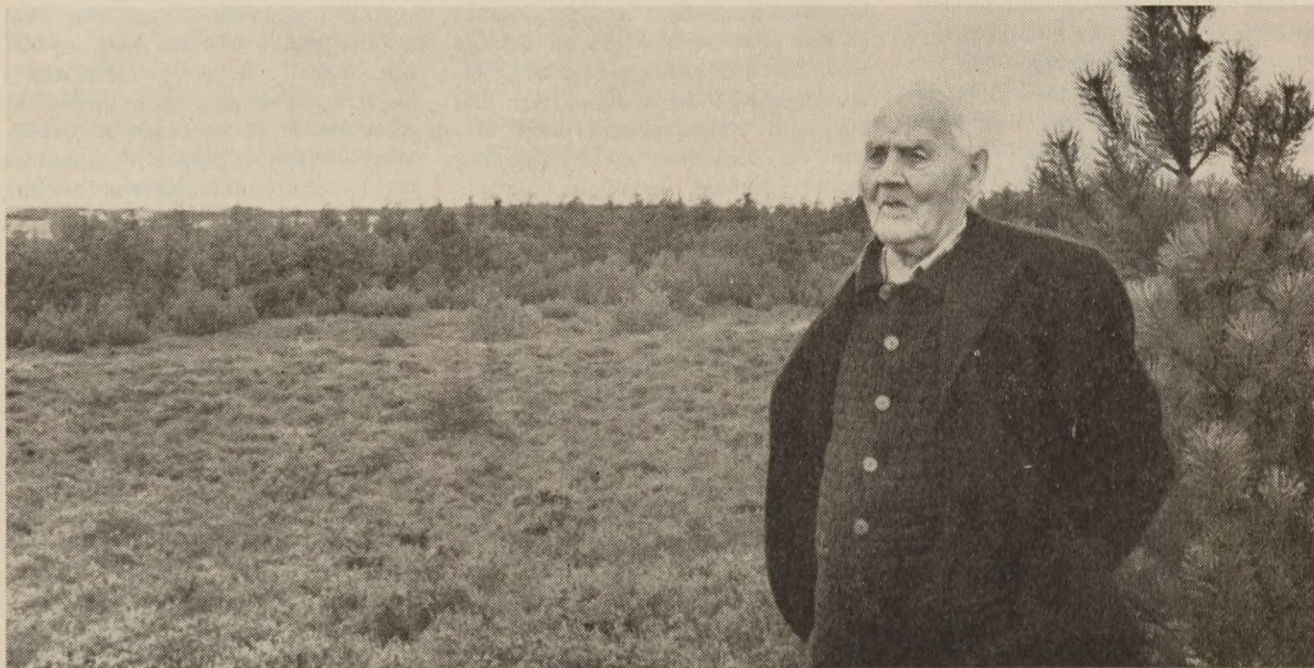
tur her, ikke noget med at tygge drøv på tingene.

Da „fru Sømmelighed“ døde

For 15—16 år siden solgte Feierskov trykkeri og ugeblad til fremmede. Nerverne havde alligevel taget skade af krigens år. Så noget egentligt arkiv har Ingv. Feierskov ikke opbygget, og spørger man ham om, hvilken af hans „ledere“ fra disse bevægede år, der var den bedste, trækker han lidt på skulderen. Men vi har da bladet lidt i enkelte særligt spændende numre, som han har gemt i sit otium.

Den 29. august 1940 optrykker han på forsiden af sit lille ugeblad nu afdøde chefredaktør G. Helweg Larsens berømte „leder“ fra Kristeligt Dagblad „Larver“ om de grønne, altædende bøgenonnelarver i de ellers så fredfyldte Vallø skove. Enkelte mere klartskuende folk blandt den tids forhadte tysker-sympatisører forstod ironien og fik nedkaldt al landsens ulykker over Helweg Larsen fra højeste tyske hold i Danmark.

Men Ingv. Feierskovs egen „leder“ på bagsiden af samme nummer af Give Avis var nu heller

Ingv. Feierskov har fantasien i orden. — Her, siger han og ser stolt ud over et areal, vil engang i fremtids dage kunne blive nogle gode byggegrunde med udsigt langt omkring.

ikke at foragte. Han kaldte den „Dødsfald“ og skriver heri om den dag, da „fru Sømmelighed“ døde. Hun blev gravlagt ved siden af to af Danmarks tidligere afdøde skønne døtre, „fru Frihed“ og „fru Værdighed“. Feierskov siger også her noget om, at „Vi skal holde både vor mening og vore sympatier hos os selv. Over for Tyskland, fordi vi er nødt til det, og over for England, fordi sømmeligheden byder det.“

Til indledning hedder det i artiklen:

— „En af Danmarks smukkeste døtre, fru Sømmelighed, er afgang ved døden. Hun havde i længere tid været svagelig, men afgik dog uventede ved døden en dag, den danske udenrigsminister (Erik Scavenius) i det danske folketing uimodsagt fremsatte ubevislige påstande og beskyldninger mod en Danmark venligsindet magt“ (altså England).

Skruebrækkere og Judas'er i 1944

13. januar 1944 er det meste af bagsiden dækket af en smuk nekrolog over Kaj Munk, som kaldes en „stormfugl“, forankret i kristentroen og det barske Vedersø, hvorfra blæsten fra vest altid synger sin vise. Og Munk sammenlignes med det norske uvej, Bj. Bjørnson. — 20. juli 1944 har han en „leder“ om „Skruebrækkere“, d. v. s. de Judas'er og andre tidens slette elementer, som bolttrer sig i de øjeblikkelige lovløse tilstande. — Og 10. august 1944 skriver Feierskov om Knut Hamsun, der er fyldt 85 og hyldes af den tyskesatte danske radio, som bagefter meddeler, at han har fået hilsener fra bl. a. selveste „føreren“, Adolf Hitler.

Efter krigen bemærker man særligt „lederne“ fra 31. maj 1945 og 21. juni 1945: „Hold hovedet koldt, men hjertet varmt“ og „Ikke ondskab, ikke had, ikke hævn, men ret og retfærdighed“, hvori han taler om at lade tyskerne i almindelighed vende hjem til deres ruiner og så hellige sig opgøret med vore egne landsforrædere: værnemagere, stikkere o.s.v., så alle bliver straffet,

også selv om det skulle gå ud over vor egen broder eller søn. Og han taler i juni-lederen om besindighed og værdighed, men også om heller aldrig at glemme, hvad han f. eks. selv nåede at se og opleve i Gestapos kløer. Feierskov skrev i denne forbindelse bl. a.:

„Jeg så dagligt folk, der havde været til afhøring på Staldgården (i Kolding), komme hjem i cellerne, forslåede og mishandlede.

Jeg så den unge, eminent dygtige Vejle-sabotør Erik Petersen sidde stum og mishandlet i sin celle, ventende på døden.

Jeg så de syv jernbane-sabotører fra strækningen Vejle—Fredericia. Alle tabte de sig dag for dag, deres eneste håb og chance var, at krigen måtte holde op, inden deres bødler fik dem myrdet. Det skete ikke . . .“

Takkebreve fra Kaj Munk og kronprinsen

Ingv. Feierskovs leder „Dødsfald“ blev af Udenrigsministeriets Pressebureau og pressens eget navn for den slags sager i de år vurderet til en bøde på 500 kr.

— Men jeg havde den fornøjelse fra den gamle københavnske „Socialdemokrat“'s daværende chefredaktør, senere overborgmester H. P. Sørensen at få et privatbrev, hvori han skrev, at han ikke håbede, nogen sagfører ville nedlade sig til at beskæftige sig med at inddrive hverken denne eller andre bøder, jeg i de år fik for mine skriverier, siger Feierskov videre til os.

Og Kaj Munk skrev ved en anden lejlighed og takkede for noget, han havde læst af mig, og bad om nogle numre af pågældende blad. Vor nuværende konge, dengang kronprins, lod også sin adjutant skrive til mig engang i krigens dage. Og jeg kan nævne venlige breve fra Seruminstituttets daværende leder, dr. Thorvald Madsen, fra den kendte flyver og modstandsmand, oberstløjtnant P. A. Ørum o.s.v.

Under hipomanden Ib Birkedal Hansen

Jeg husker også, at en grosserer Lund Christensen i København fik en bøde på 10.000 kr. i de år, fordi

han engang optrykte og uddelte noget, jeg havde skrevet i Give Avis. Han var såmænd nok sluppet billigere, hvis han — som så mange andre — havde bestilt sit eget lille ekstraoplag af bladet hos mig. — Men jeg fik skam også selv mere end en bøde, og også folk her på egnen har været med til at true mig i de år.

Den 21. februar 1945 gik det galt. Min søn, Vagn — dengang hos mig, i dag typograf på Vejle Amts Folkeblad — og jeg blev begge hentet af Gestapo. Han, der også ind imellem var musiker, havde hjulpet mig med at optrykke illegale blade som „Niels Jydes breve“, og han havde deltaget i forskellig sabotage på egnen. — Vi blev arresteret af tyskerne på trykkeriet ved middagstid. Det var en Gestapo-udrykning fra Kolding. „Banden“ lededes af Ib Birkedal Hansen, en dengang meget berygtet tysker-håndlanger, men et navn, som næppe siger nutidens ungdom noget. Blandt hans folk var grisehandler Peter Bollerup. — Der havde om formiddagen været en stikker hos os. Han spurgte efter min lærling. Jeg husker, at jeg sagde til Vagn, at jeg ikke huskede vedkommende, og om ikke vi hellere skulle stikke af.

På den anden side var vi også bange for, at tyskerne i givet fald skulle hævne sig på koner og børn. Det hørte man ikke sjældent, ikke mindst efter at desperationen tog til hos tyskerne, eftersom det gik dem mere og mere skævt ved fronterne. En datter af mig — hendes mand var politibetjent og under jorden — boede i de dage hjemme hos os med sine børn. En af hendes drenge har for resten siden været overtjener på „Australia“ en overgang. Men altså: Ib Birkedal Hansen undså sig ikke for at sparke til en af de små drenge, da denne angst klamrede sig til mit ben og sagde: — „Morfar skal blive hos os“.

Vi bragtes fra Give til Grand Hotel i Grindsted, hvor tyskerne bl. a. have beslaglagt salen. Her måtte vi hele natten stå med ansigtet til muren, forlangte en gestapo-mand. Men en løjtnant fra den tyske hær, som jeg skammede ud, tog dog mod til

<p>BANKEN FOR BRÆDSTRUP & OMEGN Bredgade 31, Brædstrup</p>	<p>BANKEN FOR VORDINGBORG & OMEGN A/S</p>	<p>MIDTJYDSK BRØDFABRIK Herning</p>
<p>TH. BUSSE Farvehandel Hestedamsgade 10—12, Horsens</p>	<p>KARISE ANDELSMEJERI</p>	<p>LUDVIG HERTZ Manufaktur Nygade 4, Ringkøbing</p>
<p>EXCELSIOR Kongensgade 48 Odense</p>	<p>ERNST CHRISTENSEN Manufakturhandler Hovedgaden 47, Birkerød</p>	<p>SPARE- & LAANEKASSEN FOR BOGENSE OG OMEGN</p>
<p>RØDBY AUTO-SERVICE Østergade 45 Rødby</p>	<p>N. J. ØRSNES I/S Guld- og sølvsmed Algade 67, Aalborg</p>	<p>HADERSLEV BYS SPARE- & LAANEKASSE</p>
<p>WIGGO KONGSTAD A/S Esbjerg</p>	<p>BINDSLEV HANDELS- & LANDBRUGSBANK Tlf. Bindslev 66</p>	<p>HØYERS RADIO Lindegade 2 - Kalundborg</p>
<p>DEN DANSKE LANDMANDSBANK Torvet 18, Esbjerg</p>	<p>N. C. NIELSEN Vulkanisør Jægergaardsgade 103, Aarhus C.</p>	<p>FOTO-EXPERTEN Algade 34 - Roskilde</p>
<p>ALPHA PLASTIC Smedegade 7, København N.</p>	<p>KAJ CHRISTENSEN Købmand Jernbanegade 9, Hjørring</p>	<p>ENGELSK BEKLÆDNINGSMAGASIN Stationsvej 35, Ballerup</p>
<p>A/S MOTOR COMPANY aut. G.M.-forhandler Kolding</p>	<p>VALD. RASMUSSEN Smedemester Tendrupvej 17, Hornslet</p>	<p>BANKEN FOR AARS & OMEGN A/S Aars</p>
<p>VASKERIET „VÆNGE“ K. Møllebæk Baggersgade 4, Nyborg</p>	<p>A. ESPERSEN A/S Fiskeeksport Sydhavnen - Rønne</p>	<p>BYENS KLICHE ANSTALT Frederikssundsvej 269 Brønshøj</p>
<p>SKOTØJSFORRETNINGEN ENGELBREDT Søndergade 17, Aarhus C.</p>	<p>HØRNING KRO Tlf. Hørning 1</p>	<p>Fa. O. NIELSEN & DEHN A/S Korn & Foderstof Havnen - Stubbekøbing</p>

sig — efter at han havde sat vagter ud, så Gestapo heller ikke kunne overraske ham — og lempede vore vilkår.

I Frøslev og Sverige

Vi fik hverken vådt eller tørt i 1½ døgn, og da vi fik noget, var det det rene hundede. Vagn fik en del bank. Jeg for resten også. I mange år efter krigen havde jeg en knude i hovedet, men nu er den da væk. 1. april 1945 kom vi til Frøslev. Siden til Sverige. Og vi var hjemme i Give påny den 16. maj 1945.

I Frøslev var jeg bl.a. sammen med dommer Emil G. Strøbeck og læge Rossen, begge Kolding, og i Sverige bl.a. med den fremragende tegnerske, fru Gerda Ploug Sarp fra Berlingske Tidende.

Ikke som folk er flest

— Som man vil forstå, er der meget, som har givet indhold i den 87-årige Ingv. Feierskovs liv. Jorden består, mens vi mennesker forgår. Ingv. Feierskov er ikke sådan egentlig som folk er flest. Og det har han aldrig været. Men han er værd at gæste . . .

måske ikke klar over), at en del af den tidligere koncentrationslejr Neuengamme ligger der endnu, f. eks. Klinkerværket og begge de store stenblokke.

Bulgarien

Den 8. august var dr. Roussell i Sophia og skriver:

— I en stor, smuk og velholdt park, kaldt Helte-Parken, findes en række monumenter, der leder op til det egentlige „heltemonument“, en stor obelisk omgivet af svære bronzerelieffer med talrige personer i legemstørrelse. For foden af obelirken, hvor der i forvejen stod tre store kranse, lagde jeg en stor buket af røde og hvide nelliker omvundet med Neuengamme-båndet. Den syntes at vække nogen opmærksomhed blandt efterfølgende besøgende.

Den 16. august nedlagde dr. Roussell blomster ved Doftanafængslets begravelsesplads i Rumænien. Fængslet ligger ca. 100 km nord for Bukarest og er i dag museum. Den 19. august var overinspektøren i Budapest og nedlagde blomster ved synagogen i den tidligere ghetto ved monumentet over de i Theresienstadt, Auschwitz og andre tyske kz-lejre omkomne, ukendte jøder.

Fra Neuengamme til Warszawa

Dansk særudstilling i museet i Auschwitz.

Lederen af museet for Danmarks Frihedskamp, overinspektør, dr. phil. Aage Roussell, var i august måned på en længere rejse i Vesttyskland, Bulgarien, Rumænien, Ungarn og Polen for at knytte kontakter med museumsfolk. Dr. Roussell benyttede også lejligheden til at lægge blomster og kranse ved en række mindesmærker, rejst for den anden verdenskrigs ofre i kampen mod nazismen.

Dr. Roussell havde inden påbegyndelsen af sin rejse anmodet Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme om at udarbejde en liste over de steder, foreningen kunne tænke sig at nedlægge blomster, idet dr. Roussell meget gerne ville lægge blomster og kranse i landsforeningens navn, forsynet med vore bånd i frihedskampens farver.

Dr. Roussell har udarbejdet en rapport over de steder, der blev besøgt, og vi tillader os her at bringe nogle uddrag af denne.

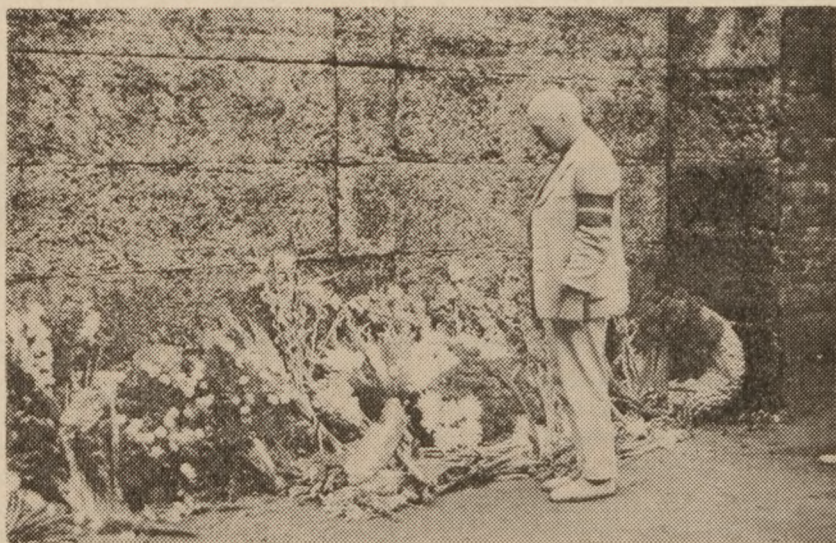
Neuengamme

Turens første sted var mindeparken i Neuengamme, som besøgte d. 2. august. Dr. Roussell skriver bl. a.:

— Lejren er beliggende sydøst for Hamburg ved byen Bergedorf og er ikke alt for let at finde. Stedet betegnes som Gedenkstelle, der er let kendelig, men jeg kørte lidt videre og

foranledigede, at en bom blev slået ned over vejen. Jeg meddelte vagtposten, at jeg ønskede at se koncentrationslejren, men blev oplyst om, at der nu intet var tilbage af den, og at arealet blev benyttet som fængsel . . . Jeg lagde ved Danmarksstenen en mindekrans med inskriptionsbånd fra De danske Neuengamme-fanger.

Vagtposten glemte altså (eller var

Overinspektør, dr. phil. Aage Roussell fotograferet ved henrettelsesmuren mellem blok 10 og 11 i den tidligere koncentrationslejr Auschwitz i Polen. I blok 10 foretog SS-lægerne forsøg med kvindelige fanger. Blok 11 var straffeblok. Kælderen i denne blok er et sandt rædselskabinet, og her foretog SS de første forsøg med henrettelse af fanger ved giftgas.

<p>BENT PEDERSEN Slagtermester Tværgade 8, Nyk. Falster</p>	<p>DANSK HANDELSBLAD Fenrisvej 11, Aabyhøj</p>	<p>SØNDERMARKS MØBELFABRIK I/S Tarm Tlf. Tarm 188 - 168 - 488</p>
<p>GREGERS PETERSEN A/S Trælast Bygningsartikler Nordhavn, Aarhus C.</p>	<p>CYKLEFORRETNINGEN „HAMLET“ Nørregade 26, Køge</p>	<p>KØB HORSSENS SØLV</p>
<p>A. LYNGBY-PETERSEN St. Torv 4, Rønne FARVE - TAPET</p>	<p>FREDERIKSBERG PAKKASSEFABRIK</p>	<p>KOEFOEDS MØBELFABRIK Hornslet</p>
<p>TH. PEDERSEN & SØNNER Frederiksgade 74 Aarhus</p>	<p>JENS HANSEN Tandtekniker Algade 27, Skælskør</p>	<p>MISSIONSHOTELLET Torvet 8, Ringkøbing Tlf. 2 01 44</p>
<p>JENSEN & JULSEN A/S Horsens</p>	<p>Fa. AXEL HOLM Murermester- & entreprenørfirma Onsgaardsvej 37, Hellerup</p>	<p>IMPALA SKO Nørre Sundby</p>
<p>SØNDERBORG MASKINFABRIK Aabenraavej 21, Sønderborg</p>	<p>GREGERS GAARDE Bogtrykker Sønderlundsvej 28, Roskilde</p>	<p>F. ROBDRUP Isenkrammer Silkeborgvej 311, Aabyhøj</p>
<p>K. DIDERIKSEN Speditør Tværkajen, Esbjerg</p>	<p>SPARE- & LAANEKASSEN I MARSTAL</p>	<p>JENNY RUBY Holmegade 30, Ulfborg</p>
<p>JØRGEN SCHMIDT Snedkermester Grenaa</p>	<p>D. A. S. F. Østre Strandvej Skagen</p>	<p>OVE SCHOVSBO Landinspektør Norgesgade 15, Esbjerg</p>
<p>KRISTIAN ELMHOLDT Godsejer Rydhave Slot Vinderup</p>	<p>A/S THEILS-POULSEN Konfektionsfabrik Odense</p>	<p>HOLSTEBRO EKSPORTSLAGTERI A/S Struervej 60, Holstebro</p>
<p>HAMMERSHØJ OG OMEGNS AVIS</p>	<p>H. DRUEDAHL Bagermester Kajerødvej 77, Birkerød</p>	<p>DANSK HYDRAULIK INDUSTRI A/S Strandhuse, Juelsminde</p>

I Polen

Den 25. august var dr. Roussell i Auschwitz, og skriver:

— Af lejrens inspektør blev jeg ført op til muren mellem blok 10 og 11. Han gav en kort redegørelse af de metoder, der var bragt i anvendelse (af tyskerne) ved drabet (henrettelserne) af de godt 18.000 fanger, og gjorde opmærksom på den blodvædede jord foran muren. Jeg lagde derefter en stor buket røde og hvide gladiolus, omvundet med Neuengamme-fangernes bånd. Der lå i forvejen mange blomster på stedet. Det er et meget betagende sted.

Den 29. august var dr. Roussell i Warszawa og nedlagde en buket ved monumentet i den tidligere ghetto:

— Warszawas ghetto er fuldstændig „ausradiert“ og der har nu rejst

sig et moderne boligkvarter for 50.000 mennesker. På en stor, åben plads er rejst et imponerende monument af materialer, der af Hitler i sin tid var tænkt anvendt til et sejrsmonument i Berlin. Det var nu under istandsættelse og lukket inde bag et hegn. Men efter nogle vanskeligheder blev jeg lukket ind og nedlagde en blomsterbuket ved monumentets skulptur.

I øvrigt kan det nævnes, at dr. Roussell under sit ophold i den tidligere koncentrationslejr Auschwitz i Polen forhandlede med sine polske kolleger om oprettelsen af en dansk særudstilling, der i fotostader og tekst skal fortælle om modstandskampen i Danmark i 1940—45. Til dette formål vil man få overdraget et lokale efter ønske i en af stenblokkene i Auschwitzlejren. **NK.**

Til »Moorsoldaten« stævne ved Emskanal

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme deltog den 17. september i et fangestævne i Oldenburg, Esterwegen og Lingen. Stævnet var forberedt af en komité af tidligere fanger, der havde siddet i disse lejre, der blev oprettet af nazisterne straks efter rigsdagsbranden i Berlin i februar 1933 på de store hedeområder omkring Emskanal.

Blandt indbyderne stod kirkepræsident, pastor Middendorf, ungdomspræst Theodor Immer, Leer, professor Gam, Oldenburg, baron von Pentz, Wilhelmshaven, Ludvig Landwehr, VVN, Osnabrück, staddirektor August Lückgen, Wilhelmshaven, borgmester Klaas Meyer, Ostfriesland m. fl.

Danskerne eneste udenlandske delegation

Fra dansk side deltog landsforeningens formand, E. H. Grome, næstformanden Bernth Johannesson, Binneballe og Køster. Foruden de danske repræsentanter var der også omkring 30 tidligere fanger fra Østtyskland. En hollandsk delegation havde i sidste øjeblik sendt afbud. Stævnet, der indledtes på Cäcilien-

platz i Oldenburg, havde samlet mange deltagere. Her spillede et skalmaje-orkester fra Hamborg, og de klingende toner havde lokket mange til. Kl. 11,00 blev stævnet åbnet af Max Oppenheimer, der er forretningsfører for foreningen af nazitidens forfulgte (VVN). Han gav ordet til professor Lemnitz fra Berlin, der sluttede sin tale med en appel for en bedre forståelse mellem de to Tysklunde. Flere andre talere havde ordet, og til slut talte Holger Grome som repræsentant for de danske fanger og bragte en hilsen fra Danmark.

Langs Emskanal

Kl. 13,30 kørtes fra Oldenburg i samlet kortege langs Emskanalen til mindeparken i Esterwegen-Bockhorst. Det var en lang kolonne af biler og busser, der kørte ad den smalle Küsten-Kanalstrasse. Alle biler var dekoreret med store plakater med „Moorsoldatentreffen“. Ved kirkegården i Esterwegen blev holdt en mindehøjtidelighed ved mindestenen for nobelpristageren, forfatteren Carl von Ossietzky. Her talte kirkepræsident Middendorf, oberstudienrat, dr.

Göken fra Lingen, der fortalte, at han hvert år foretog en pilgrimsfærd til denne mindepark med sine elever fra gymnasiet i Lingen.

Fra dansk side talte Køster, der bragte en hilsen fra Danmark og takkede de tyske kammerater, fordi de havde arrangeret dette stævne til minde om vore faldne kammerater. Et kor sang derefter „Die Moorsoldaten“, og der nedlagdes krans ved mindesmærket for Ossietzky og ved kirkegården, hvor der ligger 1500 fanger begravet. Den danske delegation nedlagde en krans med Neuengammeforeningens bånd i frihedskampens farver ved fangegravene.

I Versen og Dalum

Fra Esterwegen kørte de danske deltagere over Meppen til lejrene ved Versen og Dalum. Disse lejre var udekommandoer for Neuengammelejren, og her sad i 1944—45 mange danske fanger. Versen-lejren ligger som i krigens dage næsten uændret. I dag er den fængsel for, som det siges, farlige forbrydere. Lidt fra lejren ligger kirkegården, hvor otte danskere ligger begravet. Her nedlagdes en krans.

Dalumlejren eksisterer ikke mere, kun to mursøjler og en forfalden vognport står tilbage. Iøvrigt er der her bygget et vandværk, og ikke langt fra lejren ligger et olieraffineri, der sært nok betegnes „Lager Dalum“.

På kirkegården, der ligger et stykke fra lejren, var man i gang med en større istandsættelse af hele anlægget. Den tætte bevoksning var tyndet ud, og gartnere var i gang med omlægning af hele arealet. På kirkegården ligger store fællesgrave for sovjetiske krigsfanger. I det hjørne af kirkegården, hvor man ved, at der ligger kz-fanger begravet, nedlagdes en krans fra Neuengammeforeningen. Så vidt vides, ligger der ikke danske begravet her.

Velholdte og godt afmærkede

Kirkegården ved Versen var yderst velholdt. Stier, bede og monumenter stod pænt. Afmærkningen med vej-

**LOLLAND-FALSTERS
AUTOLAKERERI**
v/ K. O. Nielsen
Neergårdsvej 13, Nykøbing F.

EGON OHLANDER
Tømrer- og snedkermester
Højvangs Parkvej 8, Esbjerg
Telefon 2 81 43
Værksted: Størevej

JOHS. SCHOU A/S
Farve- & Lakfabrik
Vamdrup
Telefon 8 13 11

A/S J. H. SCHULTZ FORLAG
Niels Juelsgade 12
København

**HILSEN TIL
DE EFTERLADTE**
Bent Rasmussen

TOMMERUP STOLEFABRIK
Tommerup
Fyn

P. HATTEN & CO. A/S
Nakskov — Maribo

ROSKILDE KONTANTFORRETNING A/S
Algade 2

visere fra hovedvejen til kirkegården var tydelig. Kirkegården i Dalum var under omlægning og kan derfor ikke vurderes, men vejvisere var også her tydelige, og stedet var nemt at finde.

Den danske delegation kørte der-

efter til Lingen, hvor vi nåede at overvære afslutningen af mødet. Vi tog afsked med vore tyske kammerater og lovede, at hvis der holdes et stævne i 1967, vil vi også da møde op med en dansk delegation.

NK.

✧ ✧ ✧ Hende derhjemme

XXI

AF NICOLINE FOSMARK

— — —
Agnes havde lige sluttet sin konsultation og havde hængt lægekitlen fra sig. Hun så tankefuld ud og så af og til hen på søsteren, der sad ved vinduet og læste i en bog.

Endelig lagde Inga bogen fra sig. „Har du haft mange patienter i dag?“ spurgte hun.

„Ja.“

Det korte svar fik Inga til at se nøjere på søsteren.

„Jeg hørte brudstykker af en samtale mellem to patienter, men jeg ved ikke, om der er realiteter bagved.“

Inga så spørgende på hende. „Jeg hørte, at de talte om, at nede i Frølev bliver der bygget en lejr. Det hedder sig, at der ikke må sendes flere fanger til Tyskland, og dem, der allerede er dernede, skal samles hjemme i den danske lejr, når den bliver færdig.“

„Hvor ved man det fra?“

„Aner det ikke; men sådan går snakken,“ svarede Agnes.

I flere dage gik Inga og grundede over den lejr; hun forhørte både her og der, men ingen kendte til sagen.

At lejren blev bygget var rigtig nok; men tyskerne sagde, at det var en aflusningsanstalt.

Så forhørte Inga på Røde Kors. De havde aldrig hørt noget om en sådan lejr.

„Rejs hjem til København og tal med udenrigsministeriet,“ sagde Agnes, „der må du da kunne få besked. Regeringen må vel vide, hvad den selv laver.“

„Ja, så kunne jeg også se til lejligheden,“ mente Inga.

„Du skal da ikke bo der,“ frarådede Agnes.

Fjorten dage efter rejste Inga til København, der var mange, hun igen ville tale med.

Ved aftenstid nåede hun hovedstaden og forsøgte at få natlogi, hun havde lovet Agnes ikke at ligge hjemme i lejligheden.

Men det viste sig umuligt at skaffe sig et natlogi.

Det prikkede i hendes hals, der føltes fuldkommen tør, og det dunkede i hendes hoved.

Derefter tog hun den første spurvogn, der kom, og tog lige hjem i lejligheden.

Uden at tænde lys til gaden gik hun ind i soveværelset, trak gardinerne for og tændte det lille lys over sengen, tog en sovepille og sov straks ind.

Næste dag var hun bedre tilpas. Den lange søvn og hvilen havde styrket hende. Hun så sig om i lejligheden. Nu, da hun var her, måtte hun hellere støvsuge alle møbler og tæpper og gøre alt det, hun ikke nåede, før hun rejste.

Da hun var midt i arbejdet, ringede „Det forstår jeg ikke,“ sagde Inga, „det må da være udenrigsministers telefonen. Hun fo'r op. Hvem mon der ringede, der var ingen, der anede, at hun var hjemme. Skulle hun tage den. Så gik der panik i hende, hun afbrød sit arbejde, satte støvsugeren på plads og skyndte sig at forsvinde fra lejligheden.“

Hun prøvede at finde fru Sørensen, der også var gået under jorden. For to måneder siden havde hun fået

et brev fra hende, hvori hun forklarede, at hun havde været nødt til at forsvinde, og hvis Inga kom til København, skulle hun opsøge en af fru Sørensens veninder, der kunne fortælle, hvor hun boede.

Inga var ked af, om hendes kontravers med tyskerne havde forårsaget, at fru Sørensen ikke kunne være i sit hjem, og opsøgte veninden.

Hun ville intet sige, før hun havde talt med fru Sørensen, og Inga tog derefter ned til sagfører Tegge, der tilbød hende at bo i sit hjem.

Det afsløg hun, da sagføreren boede langt ude, og Inga havde meget at ordne inde i byen. Hun følte sig også for træt til at bo blandt fremmede.

Om aftenen tog hun ud til Ivars forældre og blev der nogle dage.

Af og til tog hun ind. Det viste sig, at fru Sørensens bortgang fra sin lejlighed ikke havde forbindelse med hende eller Thor. Det var hun glad for.

Fru Sørensen havde selv sendt en pakke til en højtstående officer, der var flygtet til Sverige, og den havde tyskerne opsnappet.

En dag tog hun op i udenrigsministeriet for at forespørge om lejren i Padborg.

Den herre, hun ville opsøge, var ikke til stede, han var i Berlin, blev der sagt; men hun kunne komme til at tale med stedfortræderen.

Hun blev vist ind i et elegant kontor og anbragt i en stol overfor en ældre aristokratisk udseende herre.

Han hørte opmærksom på hende, men rystede på hovedet og forsikrede snøvlende, at han aldrig havde hørt om nogen lejr.

„Jamen, de er da i færd med at bygge en lejr,“ sagde Inga.

Ja, det var nok muligt, men han kendte ikke det mindste til det.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen
til de syge

**STØT KAMPEN
FOR KRÆFTENS BEKÆMPELSE**

VÆRN OM NATUREN

steriet, der tager initiativ til en sådan lejr.“

„Et øjeblik,“ sagde han og lod, som om der pludselig gik et lys op for ham.

Han ringede på en lille sølvklokke, og straks var der en tjenende ånd.

„Sig til sekretær Meyer, at jeg ønsker at tale med ham.“

Sekretæren kom bukkende ind.

„Kender De noget til, at der for tiden bygges en lejr nede ved Padborg,“ snøvede den høje herre.

Sekretæren rystede på hovedet.

„Er der andre, der kan formodes at vide besked,“ forespurgte han sekretæren.

„Måske sekretær Bugge ved noget.“

„Så før damen til ham,“ snøvede den fine herre igen.

Inga rejste sig og fulgte sekretæren ud på gangen. Det viste sig, at han boede lige overfor.

„Værsgod og sid ned,“ bød sekretæren og anbragte Inga på en sofa i et hjørne ude på gangen.

Det varede længe, inden den ene sekretær havde informeret den anden. Men endelig kom genboen, en lang, ranglet, tør person og satte sig overfor hende på gangen.

Inga forklarede igen sit ærinde, og sekretær Bugge hørte opmærksom på hende.

Det kendte han ikke det mindste til.

„Jamen, ministeriet her må da vide, om de bygger lejr eller ej,“ sagde Inga nu lidt skarpt.

De irriterede hende frygteligt, og i sit stille sind var hun ved at mene, at selv om de sad i de ministerielle stole, behøvede de ikke at opføre sig som idioter eller behandle hende, som om hun var det.

Han skævede lidt til hende, og hun fik indtryk af, at han udmærket vidste besked, men intet ville sige.

„Forstår De ikke,“ sagde Inga ligefremt, „at det kan være en trøst for de pårørende at vide, at vor regering gør noget for at hjælpe dem hjem.“

„Jo,“ kom det tørt.

„De ved altså intet om den lejr,“ fortsatte hun.

Han rystede på hovedet.

„Jamen der bliver bygget en lejr dernede.“ Hun rejste sig op.

„Synes De ikke, det er morsomt, at jeg kommer rejsende fra Jylland og herind i ministeriet for at fortælle Dem det?“

Han havde også rejst sig og stod og fingererede ved sit slips.

Inga så, at han følte sig utilpas, og nu var hun vred og ligeglad med det høje ministerium.

„Det må være ganske modbydeligt at spille Deres rolle,“ sagde hun harmdirrende.

Hun vendte sig om og tog sin sølv-ræv på og fortsatte derefter: „Jeg kom herind for at få lidt besked på tingene, og hvis De er bange for, at jeg ikke kan tie, så vær forvisset om, at jeg har kunnet tie med større ting end dette.“

Både jeg selv og hele min slægt har været illegale, min mand er i koncentrationslejr, een er død for tyske kugler, nogle er flygtet, og vi er flere, der er under jorden, og bad De mig om at tie med, hvad jeg hørte herinde, så tier jeg. Ja, for De vil vel ikke påstå, at De ikke ved, hvad De selv laver.“

„Jo, selvfølgelig ved vi, hvad vi laver,“ sagde han stille, „men jeg har ordre til, at jeg intet må sige.“

„Det er udmærket,“ bed hun ham af, „det tyske smitter; ikke bruge hovedet, ikke tænke, ikke tale, ingen konduite, bare handle efter ordre. Kan De ikke se, mand, at det er sådan, tyskerne bærer sig ad. Det er et slavefolk. Skal vi ligne dem?“

Det glimtede i hans øjne. „Jeg ved jo ikke, om De er den, De giver Dem ud for.“

„Nej,“ svarede hun, „men selv om jeg beviste det ved at vise Dem et brev fra min mand, skrevet i koncentrationslejren, så turde De alligevel ikke fortælle mig noget om lejren.“

De så på hinanden, indtil han slog øjnene ned.

„Jeg tænkte det nok,“ sukede hun og gik.

Hun gled ned med elevatoren sammen med en uniformeret c.b.'er. „Det var det,“ sagde hun til ham, „jeg kunne ligeså godt have henvendt mig til Dem.“

Han så interesseret på hende.

„De fik måske ikke noget ud af Deres ærinde her?“ spurgte han.

„Ikke det mindste,“ indrømmede hun ærgerligt, „de er bange for alt, bange for at miste selvtilliden, bange for tyskerne, bange for, åh,“ afbrød hun sig selv, „hvor er mange danskere lurvede, når det kommer til stykket.“

Hun hilste af med ham og satte sig på en bænk udenfor bygningen. Længe sad hun der, indtil ophidselsen havde sat sig lidt.

Så skammede hun sig. Hvordan var det dog, hun var ved at blive. Hun skældte ud til højre og venstre, noget der var hendes fredelige natur meget imod.

Det tog nok alligevel på nerverne, dette her.

Nye udsendelser om BESÆTTELSESÅRENE

Forslag fra TV's kulturafdeling behandlet i programudvalget.

Fjernsynets kulturafdeling har i programudvalgets sidste møde fået godkendt forslag til seks udsendelser i serien „Danmark under den anden verdenskrig“. Udsendelserne vil blive bragt indenfor de kommende to år, suppleret med genudsendelse af udsendelsen om Frihedsrådet fra maj i år.

De seks nye udsendelser vil dreje sig om følgende hovedpunkter i besættelsestidens historie. Titlerne er arbejdstitler:

APRIL 1942: Modstandsbevægelsen vokser frem.

„Ringene“ organiseres og skaber nye metoder for information og agitation. — „Frit Danmark“ etableres, og en illegal presse begynder at vokse frem. — „Bopas“ mislykkede generalprøve på organiseret sabotage (9.4.42). — Dansk jurisdiktion truet (Vilh. la Cours arrestation, afskedigelse og dom).

Staunings død — Christmas Møllers flugt til England og agitation via BBC.

SEPTEMBER 1942: Sabotagen som problem i befolkning og politik.

Churchills appel; Christmas Møllers impulsive sabotagetale fra Eng-

<p>SKANDINAVISK LINIETRAFIK A/S Tuborg Havn Hellerup</p>	<p>M. GLYTTING & M. BLOKDAL-PEDERSEN Statsaut. revisorer Banegaardsgade 1, Aarhus C.</p>	<p>GRUE & CO. Tuborgvej 50-52 Hellerup</p>
<p>SKANDINAVISK KONTROL A/S</p>	<p>VENDS m. fl. HERREDERS LANDBOSPARE- & LAANEKASSE NØRRE AABY SPAREKASSE Fyn</p>	<p>HASLEV SEMINARIUM Haslev</p>
<p>H. THORNDahl A/S Korn & foderstof Aalborg</p>	<p>NØRRE NISSUM SEMINARIUM Pr. Lemvig</p>	<p>THEODOR KRÜGER EFTF. A/S Lersø Parkallé 109 Kbh. Ø.</p>
<p>A. C. HANSEN jun. Kul & koks Middelfart</p>	<p>CHR. BIDSTRUP Kul- & trælasthandel Rønne</p>	<p>JOHS. & AAGE PETERSEN Viktuealiehandler Bistrupvej 5, Birkerød</p>
<p>BRDR. NIPPERS SKIBSBYGGERI & MASKINFABRIK Skagen</p>	<p>KORN- & FODERSTOF- KOMPAGNIET A/S Havnegade 23 Odense</p>	<p>O. HOLMSTEEN NIELSEN Jernbaneplads 10-12, Lyngby Tlf. 87 65 10</p>
<p>Aktieselskabet SEVERIN SCHMIDT Haderslev</p>	<p>NIELS CHRISTOPHERSEN Kolonial Torvet, Rødding</p>	<p>ASSERBOHUS KOSTSKOLE Liseleje</p>
		<p>SORØ UNGDOMSSKOLE Banevej 30, Sorø</p>
		<p>SØNDERBY BRYGGERI</p>
		<p>BENYT ADVOKATER!</p>
		<p>HINDSGAUL, BUTIKSMONTØREN A/S Læderstræde 7-9, København</p>
		<p>TORBEN RUD WILLERUP Boghandel Algade 64, Vordingborg</p>
		<p>MILO SKO Kittenstræde 2, Præsto</p>
		<p>FAXE FRØHANDEL Faxe</p>
		<p>F. H. FREIDING Urmager Skt. Hansgade 6, Ringsted</p>

land — illegale kredse i Danmark reagerer, fordi befolkningen endnu ikke er beredt til at acceptere systematisk sabotage. — Vilh. Buhls sabotagetale — en politisk nødvendighed; reaktioner i befolkningen blandt illegale kredse. — Stigende sabotageaktivitet. — Telegramkrisen. — Frikorps Danmark på orlov. — Ministeriet Scavenius (9.11.42).

MARTS 1942: Alle-mand-af-husevalget.

Rigsdagens mandat udløbet — fornyet ved befolkningens manifestation for demokratiet, mod nazismen — der som parti blev knust under agitationen og et definitivt nederlag.

AUGUST 1943: a) Udsendelse om baggrunden for bruddet 1943, da forhandlingspolitikken ophørte. Tyske nederlag på fronterne — stigende sabotage — alvorlig uro på arbejdspladserne — forgæves tyske forsøg på ved trusler og modforanstaltninger at standse udviklingen og hindre det endelige brud. Det uantagelige tyske ultimatum.

b) Udsendelse om følgerne af bruddet i 1943. Militær undtagelsestilstand. Konge, ministerium og rigsdag ude af funktion — forgæves tyske forsøg på at genoplive forhandlingspolitikken. Et „departementchefstyre“ etableres — uden regeringsbeføjelser; problemer og perspektiver.

OKTOBER 1943: Aktionen mod jøderne. Baggrunden ridses op. Advarslerne — aktionens forløb — illegale og legale modforanstaltninger. Sveriges indsats, diplomatisk og humanitært.

Gestapofangerne

FRA KØBENHAVN TIL SLAGELSE

Pastor Poul Riis, tidligere Neuen-gamme - Dachau, er eenstemmig indstillet til det ledige præsteembede som sognepræst ved Sct. Peders kirke i Slagelse.

Poul Riis har været medlem af bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond lige fra fondens start i 1945.

GESTAPOFANGERNES GENERALFORSAMLING

Sjællandsafdelingens generalforsamling afholdtes i Sankt Georgs Gildernes lokaler, Sct. Hans Torv 24, 5.

Som dirigent valgtes Olav Holst. Dirigenten konstaterede generalforsamlingens lovlige indvarsling, og efter at protokollen var oplæst, gik man over til formandens beretning.

Barfod omtalte den seneste udvikling vedrørende bladet og omtalte de uheldige følger af annoncetegningen, som dagbladene havde omtalt.

Fra nu af vil redaktør Rikhof overtage annoncetegningen, så denne side af sagen skulle være i de bedste hænder fremover. Han omtalte endvidere de forskellige arrangementer, man havde afholdt. Især landsstævnet i Ebeltoft blev der givet en fyldestgørende redegørelse for.

Det var jo her, tanken for en sammenslutning af alle fangeforeninger første gang blev udkastet, da der til dette stævne var repræsentanter fra flere fangeforeninger.

Disse drøftelser resulterede i et møde 11. sept. i Vartov, hvor man havde indbudt så mange fangeforeninger og klubber, man havde navne og adresser på.

Barfod kunne her oplyse, at alle var positivt indstillet overfor tanken, og man enedes om at afholde nyt møde den 27. november samme sted, således at man i mellemtiden fik talt med medlemmerne i de respektive foreninger.

Efter en del diskussion enedes man om at henlægge dette emne til landsrepræsentantskabsmødet.

Winter gjorde rede for det fremlagte regnskab og oplyste, at der i regnskabsåret var et nettooverskud på 722,97 kr., og at beholdningen i mindefonden var steget, fra det var stiftet, med 696,93 kr. Med stor tilfredshed blev regnskabet godkendt.

Da der ingen forslag var indkommet, gik man over til valg. Bestyrelsen består derefter af følgende: Jørgen Barfod, Heinrich Winter, Hagbart Andersen, Erik Beermann, Henry Clausen. Suppleanter Knald og Svend Busk. Revisor Agner Ven-

nike, suppleant Tove Clausen. Landsrepræsentanter Arild Mikkelsen, Heinrich Winter, Hagbart Andersen og Erik Beermann. Suppleanter her-til: Knald, Svend Busk og Tove Clausen.

Mindefondstatutterne blev med visse ændringer godkendt. Fondsstyrelsen kom til at se sådan ud: Hagbart Andersen, Heinrich Winter og Erik Beermann.

Generalforsamlingen sluttede med kaffe og hyggeligt samvær.

De erhvervshæmmede

„Landsforeningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen“ har kon-tortid mandag aften kl. 19—21, St. Kannikestræde 10, København K., telefon Minerva 1336.

GENERALFORSAMLING

Der holdtes generalforsamling hos „Landsforeningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen“ mandag den 17. oktober 1966.

Formanden, Børge E. Petersen, åbnede generalforsamlingen med et ønske om, at vi mindedes de siden sidste generalforsamling to afdøde kammerater, Knud Andersen og Sigvald Nielsen, med et minuts stilhed. Herefter blev beretningen læst op.

Børge Petersen udtalte, at der havde været gjort et stort forarbejde til ændringen i loven om besættelses-tidens ofre. Man havde ikke nået det, man ønskede, men der var dog sket små forbedringer, idet det nu er muligt at tage en sag op til ny behandling, hvis der er sket en væsentlig nedgang i et medlems indtægt igen-nem en længere periode. Herudover kan man søge dispensation hos socialministeren, men denne metode har endnu ikke været anvendt i praksis.

I en sag vedrørende en langtids-illegal, som man havde kæmpet ihærdigt for, havde man opnået godkendelse, men da man ikke var tilfreds med resultatet, havde man anket sagen for at opnå et bedre resultat.

**STØT
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND**

BEVAR DERES TÆNDER —

GÅ TIL TANDLÆGE

2 GANGE OM ÅRET

Formanden sagde herefter, at medlemmer i mange tilfælde var nervebelastede, og at det ikke blev bedre af, at man skulle gå og slås med en dårlig økonomi i for lang tid, inden man blev gjort bekendt med udfaldet af ens sag. Dette problem var bestyrelsen opmærksom på, og der ville blive nedsat et socialt udvalg, som skulle gennemgå og føre sagerne for medlemmerne.

Om arbejdet i provinsafdelingerne sagde formanden endvidere, at man nu var kommet godt med i Esbjerg, og at man i Ålborg, ligesom i København, havde en aften om ugen, hvor medlemmerne kunne møde frem med deres problemer. Med hensyn til Århus var der intet at frygte, da den dygtige kammerat Alfred Berthelsen her ledede arbejdet.

Det blev endvidere nævnt, at foreningen havde deltaget i en debat med de andre fangeorganisationer om en eventuel sammenslutning, men da vi havde særskilte problemer, som gjorde os noget betænkelige, tog vi afstand fra denne tanke.

Formanden foreslog til slut, at man sendte blomster til de kammerater, som var indlagt på hospital.

Efter formandens beretning fik Alfred Berthelsen fra Århus ordet. Denne redegjorde ret fyldestgørende for det arbejde, man havde udført, og takkede afdelingen i København for den værdifulde støtte, man havde fået.

Man blev efter forslag fra bestyrelsen enige om at ændre § 2, så den i sin fulde ordlyd blev således:

„Som støtte for foreningens arbejde kan optages bidragydende medlemmer, som kan dokumentere deres deltagelse i modstandsbevægelsen, samt enker og børn af medlemmer.“

Ligeledes vedtog man enstemmigt at rette henvendelse til udenrigsministeren om oprettelse af et nød-hospital i Vietnam.

Formanden samt de 3 bestyrelsesmedlemmer, Arnold Grumløse, Svend Wagner og Hemming Theisen, blev genvalgt. Der valgtes desuden to bestyrelsessuppleanter, Johan Folmer Sørensen og Mogens Rahr. Som revisorer valgtes man Nommels og Aksel Andersen, og som revisorsuppleant valgtes Bergstrøm.

Sekretær

V. E. MORTENSEN.

BØGER

IDEOLOGIERNE

Jens Eisenhardt: *Flugten til Ungarn*. Schönberg. 147 s. 24,75 kr.

For to år siden udsendte forfatteren den smukke og følsomme bog „De lyse mørke år“, hvor han skildrede den store krigs tid i vort land set gennem et barns øjne. I sin nye bog skildrer han den unge intellektuelle kommunist dilemma. Oplevelser som frivillig under Koreakrigen og som international udsending under de blodige begivenheder i Ungarn får hans optimistiske tro på en socialistisk fremtid til at smuldre og til at se, at han er på flugt fra sig selv, fra sin egen afsky fra det såkaldte „tandløse“ danske velfærdssamfund.

En engageret og sandhedssøgende bog om efterkrigstidens verdensdrama — en bog for ungdom, der gerne vil tænke selvstændigt.

JOHANNES FELDVOSS.

ATTENTATET på HITLER

Under den anden verdenskrig skete der mange tragedier. Talrige influerede stærkt på krigens gang. En af de største er uden tvivl det mislykkede attentat på Hitler den 20. juli 1944. Forlaget *FREMAD* har udsendt en uhyre interessant bog herom og om den opposition, som stod bag forsøget. Den er skrevet på engelsk af de to historikere *Roger Manvell* og *Heinrich Fraenkel*, som har samlet et meget stort stof om hele emnet og de langvarige forberedelser. Af bogens 253 sider er der 27 sider noter og en skitse over kortrummet, hvor eksplosionen indtraf med angivelse af, hvor de forskellige tilstedeværende befandt sig.

Det lyser ud af bogen, at de ansvarlige for attentatet var modige idealister, hvoraf adskillige handlede ud fra en kristen overbevisning, men at flere følte sig hemmet af den troskabsed, de som militærmænd havde aflagt til Hitler, og at man var vankelmødige og udygtige,

hvorfor det slet ikke var givet, at militæret ville have erobret magten, hvis Hitler var død ved attentatet. Manden, der anbragte bomben, oberst, greve Claus Schenk Stauffenberg, troede i øvrigt bestemt, at Hitler var død. Man kan ikke lade være med at tænke på, at de sammensvorne havde kunnet lære uhyre meget ved forinden at have studeret kommunisternes og andres revolutionsmetoder. Men det har sikkert ligget langt fra de pågældendes tankegang. En bog som Richardt Krebs (Jan Valtin): „Ud af mørket“ kunne have været dem en god begynderbog. Vi andre udenforstående synes, at man skulle have brugt en af de tidligere lejligheder, den faktisk havde været, til at slå Hitler ihjel i forventning om, at de andre nazi-spidsere dels ikke havde så stor autoritet i befolkningen, dels ikke kunne enes. Så ville militæret have haft en chance! Nu blev det en stor tragedie, og efter krigens ophør har Tyskland og hele Europa bittert måttet savne de fremragende personligheder, som blev henrettet efter fiaskoen.

Bogen, som koster 16,75, er interessant for gamle modstandsfolk, fordi den fortæller en del om oppositionen mod Hitler i selve Tyskland og de uhyre vanskeligheder, den havde, fordi den ikke — som i de besatte lande — kunne regne med, at flertallet af befolkningen i hvert fald ikke var imod det illegale arbejde. R. PRYTZ.

28/9.

„UDRENSEDE“ TJENESTEMÆND INDSTILLES TIL PENSION

KØBENHAVN: Økonomiminister Ivar Nørgaard har bedt om finansudvalgets bemyndigelse til at yde pensionstillæg til 11 tjenestemænd, der efter besættelsen ved en ekstraordinær tjenestemandsdømmestol blev afskediget for unational optræden og samtidig mistede deres pensionsrettigheder helt eller delvist.

Økonomiministeren har fået ansøgningerne efter nyordningen af pensionsforholdene for tidligere tjenestemandsansatte medlemmer af det tyske mindretal, der led samme skæbne, og de er vurderet ud fra samme synspunkter, som er fulgt ved rehabiliteringen af de tjenestemandsdømmestolsdømte mindretalsmedlemmer.

Forudsætning for en pensionsforberedelse var, at vedkommende har opnået 67-årsalderen, eller at svigtende helbred forhindrer erhverv. Det er også undersøgt, om ansøgerne har erhvervsindtægter, der er så store, at der ikke kan være behov for forbedret pension ud fra forsørgelses-synspunkter.

---

*Kammeraternes
Hjælpefond*
er raske kammeraters hilsen
til de syge.

29/9.

NS-FORBRYDELSENE PÅ DAGSORDENEN

KIEL. Justitsministrene i de vesttyske lande mødes den 11. oktober i Kiel til en to dages konference under forsæde af justitsminister dr. Bernhard Levrenz. Kiel. Også forbunds-justitsminister dr. Jaeger vil deltage i konferencen.

På dagsordenen står bl.a. problemer i forbindelse med forfølgelse af nazi-forbrydere og bekæmpelse af driftbetonede forbrydelser.

29/9.

WERNER BEST ANSVARLIG FOR 10.000 FRANSKE JØDERS DØD?

BONN. Nuværende juridisk direktør i Stinnes-koncernen i Ruhr-området, dr. Werner Best, Hitlers rigsbefuldægtigede for Danmark de sidste 2½ år af besættelsestiden, vil i nær fremtid blive fremstillet for en tysk domstol, sigtet for at have ansvar for 10.000 franske jøders deportation til tyske tilintetgørelseslejre. Dette er et forhold, som ikke hidtil har været behandlet hverken ved fransk eller tysk domstol.

Samtidig har de vesttyske myndigheder truffet beslutning om, at der ikke skal rejses tiltale mod dr. Best for hans handlinger i Danmark under besættelsen. Man har derimod blandt andet fundet frem til et dokument, som dr. Best i sin egenskab af „krigsforvaltningschef“ i den besatte del af Frankrig satte sit navn under den 19. august 1940. Heri hedder det:

„Vedrørende behandlingen af jøderne i det besatte område: Ambassadør Abetz har i et møde den 17. august opfordret militærforvaltningen i Frankrig til at forberede fjernelsen af alle fra de besatte områder samt undersøge, om jødisk ejendom i det besatte område kan inddrages.“

Den ansvarlige leder af efterforskningsarbejdet i Best-sagen udtaler til „Flensborg Avis“s korrespondent, at han anser Werner Best for at være en af de aller mest belastede ophavsmænd til Det tredje Rigets organiserede forbrydelser, blot har man ikke hidtil været i stand til at bevise hans skyld.

At der ikke rejses tiltale mod dr. Best for hans handlinger i Danmark, skyldes ikke det forhold, at han allerede er dømt ved en dansk domstol. Retsforfølgelse i udlandet fritager ikke for ansvar over for de tyske love. Medvirkende til tiltale-af-fald for dette forhold har blandt andet været de udtalelser, som dr. Best fremsatte over for „Flensborg Avis“s korrespondent i foråret 1964, og hvori det hed, at han måtte tillægges fortjenesten for, at den forestående aktion mod de danske jøder blev røbet. Det lykkedes modstandsgrupper at bringe de fleste jøder i sikkerhed. Man mener derfor efter en nøje undersøgelse fra tysk side, at der herefter ikke er grundlag for at drage dr. Best til ansvar for, at 54 af de ialt 477 danske

jøder, der blev deporteret, omkom. En formodning om, at dr. Best skulle have givet ordre til mordet på Kaj Munk, har ikke kunnet underbygges.

13/10.

BEDSTEBORGERNE FRA SALZBURG VAR SS-BØDLE

Efter den skandaløse frifindelse ved en nævningedomstol i Wien af Eichmanns transportofficer Franz Novak afventer man i Østrig og udlandet med spænding udfaldet af en ny krigsforbryderproces, denne gang mod to tidligere SS-officerer, brødrene Johann og Wilhelm Mauer.

Mens Novak tilhørte „skrivebormorderne“, anklages de to SS-brødre for direkte deltagelse i massehenrettelser af jøder i byen Stanislav, der en gang var polsk, men nu er russisk. 20.000 mennesker blev her drevet sammen ved byens jødiske kirkegård, og SS'erne fyrede blindt løs på menneskemængden.

Ud over deltagelse i denne massakre, der kostede 12.000 jøder livet, opregner anklageskriftet en række „specificerede“ forbrydelser, som brødrene har begået.

Voldtog og myrdede

Den nu 47-årige Wilhelm Mauer voldtog således en kvinde, inden han skød hende. En anden kvinde pryglede han ihjel. På en spadseretur dræbte han to legende børn.

Wilhelms fire år ældre brøder var en forbryder af samme kaliber.

Også han myrdede et legende barn, og ved en kontrol skød han en jøde, der have gemt en smule korn i sin hue.

De to brødre, der stammer fra Litauen, gjorde i krigens begyndelse tjeneste i den polske hær, men deserterede og meldte sig til tjeneste i SS.

Efter krigen fik de østrigsk statsborgerskab og levede som agtede bedsteborgere i Salzburg. De arbejdede begge for en evangelisk hjælpeorganisation, Johann som kasserer og Wilhelm som bestyrer af et evangelisk skolehjem.

13/10.

ANSET DOMMER I KÖLN NU SUSPENDERET

FLENSBORG: — Overlandsretsdommer, dr. Wilhelm Köhn, en af de mest ansete jurister i Köln, er nu på foranledning af statsadvokatens forundersøgelse efter eget ønske blevet suspenderet. Undersøgelsens mål er at klarlægge omstændighederne i forbindelse med henrettelsen af to tyske soldater i en canadisk lejr for tyske krigsfanger i Holland. Henrettelserne fandt sted den 13. maj 1945!

Forholdet er den 20. september blevet udførligt belyst her i bladet, og derfor skal her kun kort rekapituleres: Dr. Köhn var retsformand i en marinedomstol, som den 13. maj afsagde dødsdom over to tyske soldater, der blev fundet skyldige i „faneflugt“. Umiddelbart efter blev sol-

daterne skudt — med geværer, der var udlånt af den canadiske lejrledelse . . .

14/10.

VON SCHIRACH TRØR NU PÅ FRIHED OG DEMOKRATI

HAMBORG: — Hitlers rigsungdomsfører Baldur von Schirach sagde i aftes i et interview i amerikansk fjernsyn, at han skyldte sit folk at ødelægge alle forventninger om, at han ville medvirke til en genoplivelse af nazismen. von Schirach, der fornylig blev løsladt fra krigsforbryderfængslet Spandau i Berlin efter at have afsonet 20 års fængsel, sagde, at tyskerne er „arbejdsomme, modige og meget elskelige, men meget let bliver ført på afveje“.

Den nu 59-årige tidligere rigsungdomsfører sagde til en journalist fra „The National Company“, at han nu ville lege med sine børnebørn og tale med sine sønner og sin datter for at få at vide, hvordan nutidens tyske ungdom tænker. „De er unge demokrater, unge mennesker, der tror på friheden“, von Schirach sagde, at han sin fortid taget i betragtning ikke havde ret til at vejlede den tyske ungdom, men han var lykkelig for at kunne sige, at han var enig med sine børn om troen på frihed og demokrati.

14/10.

205 VILLE VÆRE SLUPPET

KIEL: — Dersom man ikke havde forlænget førelsesfristen med hensyn til forfølgelse af nazistiske forbrydelser, ville 205 forundersøgelser, der nu er i gang på centralkontoret i Ludwigsburg, ikke have kunnet iværksættes og de mulige forbrydere således være sluppet uden sigtelse.

Denne oplysning fremsattes i går i Kiel af justitsminister Bernhard Leverenz i forbindelse med den 24. justitsministerkonference. „Inden for justitsvæsnat nærer man alligevel bekymring for, at det ikke vil lykkes at opklare alle NS-forbrydelser eller i det mindste få indledt retssager mod de pågældende, inden den forlængede frist udløber den 1. januar 1970.“

En medvirkende årsag til denne ængstelse er for så vidt paradoks: Sidste år var de tjekkiske og polske myndigheder meget tilbageholdende, når det gjaldt udlevering af dokumenter vedrørende krigsforbrydelser, begået af tyskere i disse lande, men de sidste 14 dage er „isen pludselig smeltet“. Følgen er, at der nu strømmer nyt materiale til, og det er uoverskueligt, hvad dette kan medføre i rening af oplysning om forbrydelser, man endnu ikke har haft viden om.

Siden den 1. januar 1965 er i Vesttyskland blevet gennemført nævningeretssager mod 176 sigtede. Af disse blev 26 idømt livsvarigt tugthus, 15 blev idømt tugthus mellem 10 og 15 år, 31 tugthus mellem 5 og 10 år og 50 tugthus i under fem år.